

HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI LEVÉL.

(Egyházi élet. — Az egyházközség örömnépéle.)

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY, 1889. JUN. 20.

A hódmezővásárhelyi unitárius leány-egyházközség f. évi pünkösdi másodnapján lélekemelően ünnepelte meg fennállásának 10-ik évfordulóját. Ez az ünnepély úgy részleteiben, mint egészében méltó a megörökítésre, mert a magyar alföldi unitarizmus életének egyik legörvendetesebb pontját alkotja. Míg egyfelől bizonyosságot tesz a hivek lelkesítésre és nemes áldozatkészsége mellett, — másfelől tanúságot szolgáltat arról, hogy az unitárius magasztos elvei egyházunk keretén kívül is önkénytelenül is megnyerik maguknak a jó és nemes lelkek méltánylását s arra vannak hivatva, hogy a hit és lelkiismereti szabadság zászlója alatt ezereket fűzzenek össze egy nagy testvérületté.

Az örömnépélyben nemcsak a helybeli hivek, hanem az orosházi, mezőberényi fiók-egyházközségek küldöttei s más vidéki hitrokonok is résztvettek. — Pünkösdi első napján estére érkeztek meg a szegedi és m.-berényi hitrokonok, kiknek tiszteletére Megyelka József egyházgondnok — a vendégszerető házigazda — már azon este 20 terítékü gazdag vacsorát adott saját házában.

Az orosházi hitrokonok az ünnepély napján a reggeli órákban érkeztek meg. Egy lélek vezérelte össze a távol földi testvéreket: a szeretet lelke. Ez hozta őket körünkbe Vásárhelyre, hogy egyházközségünk örömeiben osztozzanak. Hiszen őket is ugyanazon magasztos eszmék lelkesítik, a melyekért mi lelkesülünk; őket a hit és szeretet lánczai elválhatatlan testvérekül csatolják hozzánk.

Az ünnepély délelőtt 9 órakor istenitisztelettel kezdődött. A nagyszámú közönség az elég tágas imaházat egészen a szorongásig megtöltötte; a hallgatóság soraiban más felekezetü polgártársaink is szép számban vettek részt. Alkalmi egyházi beszédet Ajtay János s-lelkész tartott Luk. 12, 32. alapján: „Ne félj kicsiny sereg, mert tetszett a ti Atyátoknak, hogy adjon nektek országot.“ Beszédében vallásunk és egyházközségünk jövődjének biztosítékaival foglalkozott, buzdítva a gyülekezetet a további kitartó munkára, lelkesültségre, a melyek előbb-utóbb meghozzák áldásos gyümölcseiket!

Az isteni tisztelet után mindjárt ünnepi közgyűlés tartatott. Megyelka József elnöklő gondnok lelkesült szavakban ecsetelvén a

mai ünnepély fontosságát, az ülést megnyitja s felhívja Hermann Béla egyházi jegyzőt, hogy szíveskedjék felolvasni az egyházközség 10 éves történeti rajzát, melynek megírására ő a Kebli Tanács megbízásából vállalkozott. A közönség érdeklődéssel és feszült figyelemmel hallgatta végig a felolvasást, a melyben egyházközségünk 10 évi története csinosan és hiven volt kidomborítva. Meghatóan érdekes volt ebben a megalakulás története. Mindössze 13-an kezdik meg 1879-ben a nagy munkát, — egy új egyházközség megalakítását. — Megfoghatatlan vágy ragadja meg lelköket s készíti ellenállhatatlannul arra, hogy a hit magasabb igazságai után törekedjenek. Hosszas idő telik bele, míg azon egyház tagjai lehetnek, a melynek magasabb tanaiért lelkesülnek. Mindenfelől akadályokkal s nehézségekkel kell küzdeniök. Vallásuk — még akkor — ezen a vedéken ismeretlen; — a kik hallottak róla, azok is bal itéleteket terjesztenek föléle. Mintha idegen földre léptek volna, magukra állanak mindenektől elhagyatva; a világ körülöttük egy ellenséges tábor: ők azért törhetetlenül állanak s folytatják a küzdelmet, bizva abban, hogy az Isten nem hagyja el azokat, kik az igazság ügyéért szenvednek. Az egyházközséget megalakítják, Először is egy temetőföld vételére hozzák meg áldozataikat, hogy legyen helyük, hol majdan az élet fáradalmi után, pihenőre hajthassák fejüket. Imaházuk még nincs; az isteniszteleteket egyik hitrokon hajlékában tartják. Ellenállhatatlan vágy támad szívökben, hogy templomot állítsanak az egy örök Istennek tiszteletére! A nemes vágy lelkesedést szül; a lelkesedést tett követi. A város középpontján megvesznek egy telket s a rajta levő nagyobb épületet csinos imaházzá alakítják át. — 1884. agustus 14-én ünnepeltek először igaz lelki örömmel s megnyugvással a hivek, a mikor tiszt. Derzsi Károly budapesti lelkész úr a nagy Magyarországon az első unitárius imaházat H.-M.-Vásárhelyen ünnepélyesen megnyitotta. E pontnál látják a hivek az isteni gondviselésbe vetett reményeiket valósulni; bizodalomuk és lelkesültségük új életre kelnek; a hit s az eszmék, a melyeket keblükben ápolnak, — százak szívében vernek gyökeret s a kicsiny sereg megsokasodva ad hálát ma a szeretet Istenének mindenható segedelmeért. Ez az egyházközség 10 éves történetének képe dióhéjba foglalva.

A közgyűlés éljenzéssel és meleg köszönettel fogadta a jegyző ur munkáját s szíves fáradozását.

Olvastatott ezután Méltóságos és Főtisztelendő Ferencz József unitárius püspök, kir. tanácsos úr levele, a mely atyai, meleg hangjával a szíveket és lelkeket áthatva a hallgatóság szemébe öröm és hála könnyeket csalt s egyszersmind az egésztest lelkes éljenzésre ragadta. Üdvözlő táviratok — illetve levelek — olvastattak még: Tiszt. Derzsi Károly budapesti rendes lelkész urtól; a kolozsvári anya-egyházközségtől; ngs. Székely Ferencz egyh. gondnok urtól több budapesti hitrokon nevében. Ezek után egy, a közgyűléshez érkezett, zárt levél bontatott fel. A mily talányos a levél érkezése, épp oly talányos a küldőnek kiléte. Név-aláírás helyett „Amicus“ szó állott a végén. Általános volt a meglepetés, a mikor

olvastuk belőle azt, hogy nem unitárius kézből származik. Egész terjedelmében közölném a gyönyörű levelet, térszűke miatt azonban csak egyes részleteit idézem. Az író meleg hangon üdvözli egyházközségünket s a többek között ezeket mondja: „Bár nem vagyok szerencsés magamat egyházuk kebelébe tartozónak mondhatni, de szívvvel lélekkel oda tartozom; mert oda vonz elmém, mely mindenben és mindenkor a világosságot keresi és követi. Boldogok önök, kik járhatnak a világosságban! Ezt annyival inkább mondhatom, mert ismerem egyházuk 10 éves multjának küzdelmes, de dicsőséges történetét. . . . üdvözlöm önöket, hogy széttörték az elmét elbutító s a lelket megölő obscurantismus bilincseket. . . . Szenvedve, küzdve cselekedték e dicső munkát, melynek gyümölcse sok ember lelki nyugalma és boldogsága lett! A nagy hatalommal szemben képes volt e kis sereg diadalt aratni, bár — a mi kikerülhetetlen a harcban — lett áldozata is; de ez csak fokozta lelkesedését a további küzdelemre s erőt adott neki. Csakis így volt képes felülmulni önmagát! Mi lelkesítette Önöket!? az, a mi az első maroknyi kereszténységet — mint a hogyan az irás kifejezi: a szent lélek! — a mely kell, hogy lakozzék mindenekben! Lakozzék önökben is egyenként és összesen életök végeig! . . . Hogy azon jótékony s nagy munkát, mely reájuk vár, — mihamarább bevégezhessek s általa ezerek és ezereknek váljanak jóltevőivé, boldogítóivá: törekedjenek szüntelen minden téren a világosságra, mert a sötétséget csak a bűn keresi, — s vonzzanak oda minél többeket; álljanak és állassanak ott meg tántoríthatatlanul, hogy tisztán látván mások is önöket és tetteiket: dicsőítsék az egy istent, ki szent lelket öntött beléjük bő mértékben.

Ezek az én szívből eredt jó kívánataim, hogy ne mondjam — tanácsaim, melyeket jubileumuk alkalmából önöknek küldök. De midőn ezt teszem: fogadják tőlem szívesen ez idezárt 50 frtot is dicső egyházuk szükségéinek fedezésére.

Isten áldása kísérje minden hasznos tetteiket!

Isten áldása legyen gyülekezetükön!”

Leirhatalan a hatás, melyet e levél felolvasása a közönségre gyakorolt; a szemekben ismét meggyültek a könnyek; az arcokon általános meghatottság volt olvasható, a szívből eredt halk sohajok fejezték ki legbensőbben a hálát, mely a gyülekezet keblét az ismeretlen jóltevő iránt eltöltötte. — Ime, így ad az Isten jót az ő népének! így támaszt magának prófétákat a kövekből is; így terem nemes sziveket, a kik résztvevőleg karolják fel az igazság ügyét s láthatatlanul is közöttünk járva, szavukkal és példájukkal lánglelkedésre ragadnak mindnyájunkat! A pünkösdi szent lélek indította a levélíró t a nemes tette; közöttünk is egyszerre megkezdé az — áldásos munkáját. M e g y e l k a J ó z s e f e g y h á z k ö z s é g ü n k l e k e s g o n d n o k a, alig hogy köszönetet mondott meghatottságtól reszkető hangon az ismeretlen jóltevőnek, ő maga is azonnal 150 frtot ajánl fel az egyházközség céljaira. A nemes példát többen követik; egyszerre négyen-ötön állanak fel áldozataik meghozására. B e n c z u r

István egyh. pénztárnok, Aczél Lujza urasszony 50—50 frtot, Szametz András és Figura Dániel kebli tanácsosok 10—10 frtot, Megyelka Lajos kebli tanácsos 50 frtot, Nagy Sándor (Orosházáról) 30 frtot, Tek. Szabó Mózes egyh. tanácsos ur (Szege dről) 30 frtot, Perei Mihály (m.-berényi egyh. gondnok) 5 forintot, Szabó Péter (Orosháza) 5 frtot, Hermann Béla e. jegyző. 50 frtot, Ajtay János s.-lelkész 10 frtot ajánlottak fel s így néhány perc alatt 480 frt lett az egyházközség javára ajándékozva, részben azonnali befizetéssel, részben pedig rövid határidőre befizetendőleg, mely összeg Tisztelendő Derzsi Károly budapesti lelkész urnak a közgyűlés után érkezett 20 frtnyi szives adományával 500 frtra emelkedett. Megjegyzem azonban, hogy hiveink körében az adakozások még most is folynak. Eddig is többen jelentették be ajánlataikat legkésőbb őszre fizetendőleg. Miután pedig remélhető, hogy az adakozások ősz végeig folyamatban lesznek: — akkorra tartom fenn magamnak a szerencsét, hogy e b. folyóiratban az adakozások általános eredményéről beszámoljak. — Éltesse Isten sokáig a nemesszivű adakozókat! gyarapítsa drága vallásunk és szeretett egyházunk buzgó tagjainak számát!

A közgyűlésnek a fentiekén kívül volt még egy nevezetes mozzanata. Ugyanis Megyelka József elnök indítványára kimondotta azt, hogy a segédlelkészi állomást mielőbb rendszerezíteni fogja. A javaslat kidolgozásával a Kebli Tanács bízott meg. Ezek után a közgyűlés imával és egyh. énekkel rekesztetett be.

Ime! tehát a 10 éves örömnepély egyházközségünk életében valóban maradandó és áldásos nyomokat hagy maga után. Adja Isten, hogy az a lelkesültség, mely ez alkalommal áthatotta a szíveket — legyen közöttünk örökre s vezérelje egyházközségünket győzelemről győzelemre!

A közgyűlés után többen Benczur István egyh. pénztárnok vendégszerető házához gyűltünk össze, ki a vidéki hitrokonok tisztelére 40 teritékü gazdag ebédet adott. Vig kedélyhangulat uralkodott az ebéd alatt. Igaz, hogy az izletes ételek mellett keveset gondoltunk a toasztokkal (meglehet azért, hogy a vacsorához annál több legyen); de volt egy, a melyet felemlítés nélkül nem hagyhatok. Tek. Szabó Mózes egyh. tanácsos ur emelt poharat a vendégszerető házigazdára, Benczur Istvánra és nejeére, Góbi Juiánnára, kiemelve azt, hogy ők kezdettől fogva mindig a legbuzgóbb odaadással támogatták az egyházközséget. Hajlékuk ennek nevelő-bölcsője volt mindez ideig. Éveken át az ők házukba jöttek össze a hivek istenitiszteletre; később ők ajánlották fel a lakást s teljes ellátást a s.-lelkész részére s ezt ritka áldozatkészségükkel eddig már 3 éven át adták meg. Most a 10 éves örömnepélyen ismét házuknál vagyunk. Tíz év előtt és tíz év után e nemeslelkű keresztény párnak — mint tudjuk — ezekben telik legigazibb öröme. Az ők örömük virágai hervadhatatlanok s legyenek is azok örökre! Szeressék továbbra is, mint eddig, az egyházközséget, ennek előmenetelében találják boldog-

ságukat s legyen életük gazdag, Istennek minden áldásával! A szivből eredt felköszöntés mindnyájunk őszinte érzelmeit tolmácsolta; egy szivvel-lélekkel éltettük egyházközségünk nemes jóltevőit. Adja Isten, hogy keresztényi áldozatkészségük teremjen örökre áldásos gyümölcsöket.

Ebéd után a társaság szétoszolván, a délutánt a vidéki vendégek a város megtekintésére használták fel. Estvére ismét Benczur pénztárnokunk házában gyűltünk össze, hol az e célra felállított nagy sátorban az egyházközség által rendezett 130 terítékű bankett tartatott meg. A vacsora alatt és után mindvégig a legvidámabb kedélyhangulat uralkodott. Megindult a felköszöntők árja. Először Szametz András, a rendező bizottság elnöke emelt szót. Érdekes beszédének főbb vonásai a következők: Egy régi jeles egyházi szónok azt mondá, hogy a kereszténységnek eddig két igazi pünkösde volt. Első az, a melyen Jézus tanítványai megalapították a ker. egyházat; a második az, a melyen Luther s a hitnek többi dicső bajnokai megteremtették a reformációt. A kereszténységnek még lesz — kell hogy legyen — valamikor egy harmadik nagy pünkösde is. Ezt mondotta az illető egyh. szónok. Szametz bácsi jól megjegyezte magának a hallottakat s azóta mindig a harmadik pünkösde után óhajtozott. És ime ez megérkezett. Neki erős meggyőződése az, hogy ez a mostani pünkösde az, a melyről a jóslat szólott, mert mi most a kereszténység és a reformáció magasztos eszményének, — a hit és lelkiismereti szabadságnak — győzedelmét ünnepeljük. Ennek eljövetelért küzdöttek éveken keresztül az emberiség jobbjai, áldozatul hozva érette életöket és véröket. Boldogok vagyunk mi, kik a harmadik igazi pünkösdet megérhettük; boldog az a fejedelem, a ki ezt népei számára, mintegy Isten küldötte, meghozta. Dicsőségesen uralkodó I. Ferencz József felséges királyunké az érdem hervadhatatlan koszoruja, hogy alattvalóinak nemcsak világi jóllétéről, hanem lelki békéjéről is atyai szivvel gondoskodott. Ő felsége adta meg alattvalóinak a harmadik nagy pünkösdet, a mikor a hit és lelkiismereti szabadságot érvényre emelte. Ő felsége bölcs uralkodásával kezdődik szeretett hazánk és egyházunk életének legdicsőbb korszaka; királyi szava vallásunkat a nagy Magyarországra nézve is törvényesen bevett vallásnak szentesítette. Istennek lelkétől vezérelve tette ezt. Isten éltesse nemesszivü felséges királyunkat! uralkodása legyen boldog és hosszantartó!“ A közönség általánosan lelkesült éljenzése mutatta azt, hogy az elmondottakkal mennyire együttérzett minden sziv s hogy mily igazi benső ragaszkodással viseltetnek itteni hiveink felséges Királyunkhoz.

A második felköszöntőt Ajtay János s. lelkész mondotta. Méltóságos és Főtisztelendő Ferencz József, unitárius püspök, királyi tanácsos urra, a magyar unitáriusok magas felvilágosultságu főpásztorára, a ki nemcsak, mint egy vallásfelekezet feje áll felettünk, hanem a krisztusi szeretet vallásának, a hit és lelkiismereti szabadságnak kimagasló alakja, a kit tisztelettel környeznek más felekezetek köréből is mindazok, a kik nemes szivét, humanus gon-

dolgozását ismerni szerencsések lehetnek. A felköszöntést hosszan tartó éljenzés követte. Ennek megszűntével Herrmann Béla egyh. jegyző felolvasta budapesti unitárius anyaegyházközségünk újabban érkezett táviratát s a polgárdii leányegyházközség levélbeli üdvözlését. Poharat emelt ezután az egész unitárius egyházra, kiemelve különösen a budapesti anyaegyházközséget előljáróságával s lelkésze és lelkészünk Tiszt. Derzsi Károly urral, a ki bár távol van tőlünk, de a mai nap örömeiben és dicsőségében legfőbb része van; éltette a kolozsvári anyaegyházközséget, a melynek védszárnyai alatt alakult meg egyházközségünk, előljáróságaikkal együtt; éltette az orosházi, m.-berényi fiók-, s polgárdii l. testvér egyházakat, mint a melyek lélekben, vagy küldöttségileg velünk együtt ünnepelnek. A meglehangu felköszöntést a közönség lelkesült éljenzése kísérte. Utána Gintner István orosházi egyh. jegyző emelt poharat, éltetve az ünneplő h.-m.-vásárhelyi l.-egyházközséget előljáróságával együtt. Megyelka Lajos k. tan. a nőket s különösen a vásárhelyi, orosházi és m.-berényi egyházközségek áldozatkész, lelkes nőtagjait éltette, a kik mint vezércsillagok, minden jóban és szépben buzdítólag járnak a férfiak előtt. Ajtay János a tekintélyes számmal jelen volt más felekezetű vendégekre s a ker. testvériségre emelt poharat. Utána a földmivelő osztályból egy köztisztviselőben álló polgártársunk emelt poharat s mondott egy szívből fakadt s emelkedett szellemű felköszöntést. „Nem vagyok unitárius — mondá a többek közt — de az unitáriusokat mindig becsültem s becsülni fogom. . . . Én nem a felekezetet keresem, hanem a szellemet. Látom, hogy önöket a szeretet lelke fűzi egybe; minden felekezet hiveivel a legszebb viszonyban élnek; egyházi örömmünnepélyükön minket testvérekként fogadnak. . . . Ismerem szabad szellemű vallásukat, magasztos tanaikat; tudom azt, hogy önök a hit és lelkiismereti szabadság világoosságában járnak; ebben látom én egyházuk dicső jövődjét. . . . Éljen közöttünk mindörökké a keresztényi szeretet, virágozzék egyházuk és vallásuk!” A meleg hangu köszöntő lelkesült éljenzésre ragadta az egész közönséget, különösen a más felekezetű vendégeket, a kiket valóban a ker. szeretet lelke vezérelt körünkbe, hogy őszinte örömmel ünnepünk örömét fokozzák. Lehetetlen mind felsorolnom a csinos köszöntőket, csak annyit említek fel, hogy poharat üritettek: Salamon J. orosházi, Perei M. m.-berényi egyh. gondnokokra; egyházközségünk áldozatkész jóltevőire, előljáróira, tisztviselőire; az egyházi dalkörre stb.

Vacsora végeztével a fiatalság tánczra kerekedett: a nap örömére az öregek is megindultak s fiatalos lelkesültséggel mulattak. Szünetek közben az egyh. dalkör énekelt a közönség nagy gyönyörűségére jól sikerült quartetteket.

Mindvégig fesztelen jókedv uralkodott az egész társaságon. A mulatság a legszebben folyt kora reggelig, a mikor is a vidéki hit-rokonok hazantaztával az egész közönség széjjel oszlott.

Igy folyt le a mi ünneplésünk. Ha erdélyi hitrokainak láthaták volna a távolból ezt a kicsiny ünneplő sereget a magyar Alföld közepén: bizonyára örömmel teljesedett volna be szívök. Lélekemelő volt az ünnepély kezdetétől végeig; mély nyomokat hagyott maga után a szivekben. Kedves emlékezetben lesz örökre mindazok előtt, a kik abban részt vettek, s erős a meggyőződés, hogy áldásos hatása a jövőben is nyilatkozni fog egyházközségünk előhaladásában s felvirágzásában!

V. —

IRODALMI ÉRTESÍTŐ.

Gróf Kuun Gézának „Adalékok az imádság történelméhez“ című jelen füzetünkben befejezett nagybecsű tanulmánya külön füzetben is meg fog jelenni, nejmének Br. Kemény Vilmának ajánlva. A nagyérdemű szerző mint az Emke irod. szakoszt. elnöke az *E. M. K. E. javára* ajánlotta fel a füzetet. Ára 40 kr. s kapható lesz Sándor József titkárnál Kolozsvárt.

Beszédek és értekezések“ cím alatt egy kötetet bocsátott közre Hörk József eperjesi ev. coll. theol. dékán tanár. A czimnek megfelelően a tartalmát beszédek (iskolaiak és egyháziak) és három értekezés teszik. A mi az iskolai beszédeket illeti, ezeknek kiadását lehet méltányolni, mert nevelésügyi jelentőségük van s hazafias szellem lengi át. Igen becsek az egyes jelesebb tanárok és tanügybarátok emlékére elmondott beszédek. Egyházi beszéd mindössze hat van, különböző alkalmakra, melyeken igaz keresztényi hang vonul végig. Legbecsebbek a mű végén levő három értekezés. Az első szól a „szószék aesthetikájá“ról, mely különösen élénk színekben tünteti elő azokat a sajnálatos — igen gyakran nevetséges — hibákat, melyeket papjaink az aesthetika ellen elkövetnek. A másodiknak czime: „A vallás és az emberi tudás határai“ melyben e fontos tárgy ahoz méltó alakban van tárgyalva. A harmadik Goethe vallásos világnézetét mutatja fel. Ez értekezések mindenike megjelent a „Sárospataki Lapok“-ban is. Az egész mű ára 1 frt 60 kr. Melegen ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

Az „Unitárius Kis Könyvtár“-ból, melyet Derzsi Károly budapesti unitárius lelkész szerkeszt, megjelent a XXXVIII—XXXIX-ik füzet E füzet tartalmát egy „Nagypénteki ima“ és „Husvét ünnepi istentisztelet“ alkotják, melyek igen jól megfelelnek e füzetek céljának s melyekről legyen elég megjegyeznünk, hogy a hallgatók kívánatára adattak ki. Az „Unitárius Kis Könyvtár“ célja: egyfelől némi szellemi élvezetet nyujtani a budapesti egyházközséghez tartozó vidéki hitrokoknak; másfelől ismertetni a gyakran félreértett unitárius ker. vallásos eszméket és hitelveket. A jelen füzet ára 10 kr; az eddig megjelent 39 füzet 1 frt 70 kr; három példányban rendelve 4 frt 20 kr; öt példányban 6 frt 50 kr; 10 példányban 12 frt 50 kr.

Két tanulmány jelent meg városunkban, melyeket örömmel említünk fel ugy tudományos becsükért, mint annál a körülménynél fogva, hogy a törekvő ifjú emberek, e tanulmányok szerzői, mindketten iskolánkban végeztek alig nehány év előtt. Az egyik értekezés szól: „Az olvadópont depressiójáról“. szerzője Nyiredy Géza, közélettanodánkra képesített tanár, egyetemi tanársegéd. A másik: „A fény vegyi hatásáról“, szerzője Frank-Kiss István, vegyésznövendék. Mindkét tanulmány a szerzők tudori értekezése. Üdvözljük a derék ifjú szerzőket, kik már is a tudomány tovább fejlesztésén sikerrel munkálnak.

A „Paedagogiai Plutarch“-ból, melyet Orbok Mór tanár szerkeszt és mely a jelesebb paedagogusok arczképét és életrajzát közli, megjelent a 21—22. füzet. E füzet kiválóan érdekel minket, a mennyiben Kovácsi Antal,